

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP.HỒ CHÍ MINH

PHAN THỊ HẰNG NGÀ

**NĂNG LỰC TÀI CHÍNH CỦA CÁC
NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

TP.HỒ CHÍ MINH – 2013

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP.HỒ CHÍ MINH

PHAN THỊ HẰNG NGA

**NĂNG LỰC TÀI CHÍNH CỦA CÁC
NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Chuyên ngành: Tài chính-Ngân hàng

Mã ngành: 62 34 02 01

Người hướng dẫn khoa học: PGS.,TS. Lý Hoàng Ánh

TP.HỒ CHÍ MINH - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi tên là: **Phan Thị Hằng Nga**

Sinh ngày 10 tháng 10 năm 1977

Quê quán: Nam Tân, Huyện Nam Đàn, Tỉnh Nghệ An

Hiện công tác tại: Giảng viên Trường Cao Đẳng Tài chính-Hải quan. Địa chỉ:
Số 778 Nguyễn Kiệm, Quận Phú nhuận, TP. HCM

Là nghiên cứu sinh khóa: 16 của Trường Đại Học Ngân Hàng Tp. Hồ Chí Minh.
Mã số học viên: 010116110008

Cam đoan luận án: **“NĂNG LỰC TÀI CHÍNH CỦA CÁC NGÂN HÀNG
THƯƠNG MẠI VIỆT NAM”**

Người hướng dẫn khoa học: **PGS.,TS. Lý Hoàng Ánh**

Luận án được thực hiện tại Trường Đại học Ngân hàng Tp. Hồ Chí Minh

Luận án này là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu có tính độc lập riêng, không sao chép bất kỳ tài liệu nào và chưa được công bố toàn bộ nội dung này bất kỳ ở đâu; các số liệu, các nguồn trích dẫn trong luận văn được chú thích nguồn gốc rõ ràng, minh bạch.

Tôi xin chịu trách nhiệm trước pháp luật về lời cam đoan danh dự của tôi.

Tp. Hồ Chí Minh, ngày 10 tháng 12 năm 2013

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

PHAN THỊ HẰNG NGA

ĐIỂM MỚI CỦA LUẬN ÁN

Điểm mới trong nghiên cứu này, tác giả đã đi sâu vào nghiên cứu và đánh giá năng lực tài chính của các NHTM Việt Nam theo khung an toàn Camel kết quả đã đánh giá được năng lực tài chính của các NHTM Việt Nam trong giai đoạn 2003-2012, cũng từ kết quả đánh giá đó tác giả đã đưa ra được mô hình về năng lực tài chính của các NHTM Việt Nam bị chi phối bởi 13 yếu tố gồm: Quy mô vốn chủ sở hữu; Đòn bẩy tài chính; Tỷ lệ an toàn vốn tối thiểu; Dự nợ/tổng tài sản có; Nợ xấu/ Tổng dự nợ (noxaux_duno); ROA; ROE; NIM; Chỉ số chi phí hoạt động; Tỷ lệ thanh khoản tài sản; Hệ số đảm bảo tiền gửi; Hệ số thanh khoản ngắn hạn; Dự nợ cho vay/ Tiền gửi, tất cả các nhân tố trên đều có sự tác động nhất định đến năng lực tài chính của các NHTM Việt Nam. Dựa trên tình hình nghiên cứu đã đề cập, luận án đã có những đóng góp sau:

1.1 Về phương diện học thuật

(1) Hệ thống hóa những vấn đề lý luận chung về năng lực tài chính, các tiêu chí đánh giá năng lực tài chính, các nhân tố ảnh hưởng đến năng lực tài chính trên thế giới và tại Việt Nam. Do vậy, kết quả nghiên cứu sẽ có những đóng góp nhất định vào việc hoàn thiện khung lý thuyết về năng lực tài chính của các NHTM.

(2) Nghiên cứu đã tiến hành đo lường và đánh giá được năng lực tài chính của các NHTM Việt Nam giai đoạn 2003-2012 mà ở Việt Nam rất ít tác giả nghiên cứu về nó. Qua đó kết quả đánh giá đã cho thấy một bức tranh khá toàn diện về năng lực tài chính của các NHTM Việt Nam là chưa đảm bảo so với khung an toàn Camel.

(3) Nghiên cứu là một công trình thử nghiệm kết hợp giữa nghiên cứu hàn lâm lặp lại và nghiên cứu ứng dụng, qua đó kiểm định mô hình nghiên cứu với các nhân tố ảnh hưởng đến năng lực tài chính của hệ thống NHTM. Chính vì vậy, kết quả nghiên cứu phản ánh độ tin cậy cũng như bổ sung và phát triển về mặt phương pháp luận trong đánh giá năng lực tài chính và đề xuất các giải pháp khả thi.

1.2 Về phương diện thực nghiệm

(1) Kết quả nghiên cứu giúp cho các nhà nghiên cứu, các nhà quản lý trong ngành Ngân hàng tại Việt Nam có cái nhìn đầy đủ và toàn diện hơn về một phương pháp tiếp cận trong đo lường và đánh giá năng lực tài chính. Đồng thời nhận diện các yếu tố cơ bản và vai trò tác động của chúng đến năng lực tài chính của các NHTM Việt

Nam. Đây là điều kiện để triển khai các nghiên cứu ứng dụng hoặc có những giải pháp phù hợp để nâng cao năng lực tài chính cho hệ thống NHTM Việt Nam. Qua đó giúp Chính phủ, NHNN thực hiện thành công Đề án tái cơ cấu các NHTM giai đoạn 2011-2015.

(2) Nghiên cứu này là một thể nghiệm vận dụng tổng hợp nhiều phương pháp nghiên cứu đó là phương pháp định tính như: thống kê mô tả, chuyên gia, suy diễn, sử dụng kỹ thuật định tính... cùng với phương pháp định lượng như kiểm định sự phù hợp của mô hình, kiểm định giả thuyết, hồi quy bằng mô hình Probit. Mỗi phương pháp được vận dụng phù hợp theo từng nội dung nghiên cứu trong luận án. Công trình nghiên cứu này có thể là tài liệu tham khảo cho những ai quan tâm đến năng lực tài chính của các NHTM về phương pháp luận, về đánh giá đo lường, về kiểm định cũng như kết quả của nghiên cứu.

DANH MỤC KÝ HIỆU CÁC VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Nghĩa tiếng nước ngoài	Nghĩa Tiếng Việt
NHTM		Ngân hàng thương mại
TCTD		Tổ chức tín dụng
NHNN		Ngân hàng Nhà nước
NH		Ngân hàng
NHTW		Ngân hàng Trung ương
NHTMNN		Ngân hàng thương mại Nhà nước
NHTMCP		Ngân hàng thương mại cổ phần
NHTMVN		Ngân hàng thương mại Việt Nam
NHLD		Ngân hàng liên doanh
NHNNG		Ngân hàng nước ngoài
DPRR		Dự phòng rủi ro
VNĐ		Việt nam đồng
NLTC		Năng lực tài chính
TSCĐ		Tài sản cố định
DNNN		Doanh nghiệp nhà nước
TTCK		Thị trường chứng khoán
BCTC		Báo cáo tài chính
BDS		Bất động sản
TSĐB		Tài sản đảm bảo
NHTMQD		Ngân hàng thương mại quốc doanh
SX-KD		Sản xuất kinh doanh
HTX		Hợp tác xã
NDT		Nhân dân tệ
CSH		Chủ sở hữu
SPSS		Phần mềm thống kê
QTDND		Quỹ tín dụng nhân dân
BCTC		Báo cáo tài chính
WB	World Bank	Ngân hàng thế giới
WTO	World Trade Organization	Tổ chức thương mại thế giới
FED	Federal Reserve System – Fed	Cục dự trữ liên bang
FDIC	Federal Deposit Insurance Corporation	Bảo hiểm tiền gửi liên bang

DANH MỤC CÁC BẢNG

TT	Số thứ tự bảng	Tên Bảng	Trang
1	Bảng 2.1	Thống kê các ngân hàng thương mại liên doanh hiện nay	61
2	Bảng 2.2	Thống kê ngân hàng thương mại nước ngoài đang hoạt động ở nước ta hiện nay	62
3	Bảng 2.3	Thống kê các ngân hàng thương mại Việt nam được dùng để phân tích và đánh giá từ 2003-2012	63
4	Bảng 2.4	Nguồn vốn chủ sở hữu của NHTM Việt nam từ 2003-2012	64
5	Bảng 2.5	Các NHTM Việt nam có quy mô vốn đạt chuẩn Camel	66
6	Bảng 2.6	Đòn bẩy của các NHTM Việt nam từ 2003- 2012	67
7	Bảng 2.7	Các NHTM sử dụng đòn bẩy vượt chuẩn quy định	68
8	Bảng 2.8	Tỷ lệ CAR của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003-2012	69
9	Bảng 2.9	Thống kê một số ngân hàng không đảm bảo tỷ lệ CAR theo quy định	70
10	Bảng 2.10	Dư nợ trên tài sản của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	71
11	Bảng 2.11	Một số NHTM Việt Nam dư nợ trên tổng tài sản là quá cao	72
12	Bảng 2.12	Thống kê tỷ lệ nợ xấu của các NHTM Việt Nam trong giai đoạn từ 2003- 2012	73
13	Bảng 2.13	Các NHTM có tỷ lệ nợ xấu cao hơn số với mức quy định	75
14	Bảng 2.14	Khả năng sinh lời trên tài sản của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	76
15	Bảng 2.15	Một số ngân hàng có ROA không đạt so với yêu cầu	77
16	Bảng 2.16	Khả năng sinh lời trên vốn CSH của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	78
17	Bảng 2.17	Các NHTM Việt Nam có chỉ tiêu ROE chưa đạt yêu cầu	80
18	Bảng 2.18	Thống kê tỷ lệ lãi ròng cận biên của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	81
19	Bảng 2.19	Tỷ lệ lãi ròng ngoài cận biên của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	82
20	Bảng 2.20	Tỷ lệ thanh khoản trên tổng tài sản của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	84

21	Bảng 2.21	Hệ số đảm bảo tiền gửi của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	86
22	Bảng 2.22	Hệ số thanh khoản ngắn hạn của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	87
23	Bảng 2.23	Tỷ lệ dư nợ cho vay trên tổng tiền gửi của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	89
24	Bảng 2.24	Chỉ số hoạt động của NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	91
25	Bảng 2.25	Tóm tắt các biến trong mô hình	94
26	Bảng 2.26	Bảng kiểm tra đa cộng tuyến giữa các biến	96
27	Bảng 2.27	Kết quả hồi quy Probit với các hệ số hồi quy trong mô hình	99
28	Bảng 2.28	Hệ số hồi quy riêng phần của từng yếu tố	105
29	Bảng 2.29	Thống kê thị phần của các TCTD	111
30	Bảng 2.30	So sánh nợ xấu của NHTM Việt Nam với NHLĐ-NHNNg	113
31	Bảng 2.31	So sánh tỷ lệ trích lập dự phòng của Việt nam và một số nước	115
32	Bảng 2.32	So sánh quy mô vốn CSH của NHTM Việt Nam với NHLĐ-NHNNg	120
33	Bảng 2.33	So sánh ROE của các NHTM Việt Nam với NHTM của một số quốc gia khác năm 2012	121
34	Bảng 2.34	So sánh ROA của các NHTM Việt Nam với NHTM của một số quốc gia khác năm 2012	122
35	Bảng 2.35	So sánh NNIM của NHTM Việt Nam với NHLĐ-NHNNg	122
36	Bảng 2.36	So sánh dư nợ cho vay trên tiền gửi của Việt Nam so với một số quốc gia trên thế giới	125
37	Bảng 2.37	So sánh CAR của NHTM Việt Nam với NHLĐ-NHNNg	126
38	Bảng 3.1	Thống kê Ngân hàng nhóm 3	137
39	Bảng 3.2	Dự báo xác suất NLTC tăng khi vốn CSH tăng	138
40	Bảng 3.3	Mẫu thống kê chi tiết nợ xấu	140
41	Bảng 3.4	Dự báo xác suất NLTC tăng khi tỷ lệ nợ xấu giảm	141
42	Bảng 3.5	Dự báo xác suất NLTC tăng khi ROA tăng	144
43	Bảng 3.6	Bộ chỉ số đánh giá theo CAMEL	152

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

TT	Số thứ tự biểu đồ	Tên biểu đồ	Trang
1	Biểu đồ 0.1	Mô hình nghiên cứu	8
2	Biểu đồ 2.1	Quy mô vốn chủ sở hữu các NHTM Việt Nam từ 2003-2012	65
3	Biểu đồ 2.2	Chỉ số đòn bẩy bình quân của các NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	67
4	Biểu đồ 2.3	Mức bình quân CAR của các NHTM Việt Nam từ 2003-2012	69
5	Biểu đồ 2.4	- Mức bình quân dư nợ tín dụng trên tổng tài sản của các NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	71
6	Biểu đồ 2.5	Tỷ lệ nợ xấu trung bình của các NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	73
7	Biểu đồ 2.6	Tỷ lệ sinh lời trên tài sản bình quân của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	76
8	Biểu đồ 2.7	Tỷ suất sinh lợi trên vốn CSH bình quân của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	79
9	Biểu đồ 2.8	Tỷ lệ lãi cận biên bình quân của các NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	81
10	Biểu đồ 2.9	Tỷ lệ lãi ngoài cận biên bình quân của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	83
11	Biểu đồ 2.10	Tỷ lệ thanh khoản trên tổng tài sản bình quân của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	85
12	Biểu đồ 2.11	- Hệ số đảm bảo tiền gửi bình quân của của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	86
13	Biểu đồ 2.12	Khả năng thanh toán ngắn hạn bình quân của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	88
14	Biểu đồ 2.13	Tỷ lệ cho vay trên tổng tiền gửi bình quân của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	90
15	Biểu đồ 2.14	Tỷ lệ chi phí hoạt động trên tài sản bình quân của hệ thống NHTM Việt Nam từ 2003- 2012	92
16	Biểu đồ 2.15	Kiểm định phân phối chuẩn	97
17	Biểu đồ 2.16	So sánh nợ xấu của NHTM Việt Nam với NHLD-NHNNg	114
18	Biểu đồ 2.17	So sánh VCS của NHTM Việt Nam với NHLD-NHNNg	120
19	Biểu đồ 2.18	So sánh Nnim của NHTM Việt Nam với NHLD-NHNNg	123
20	Biểu đồ 2.19	So sánh Car của NHTM Việt Nam với NHLD-NHNNg	127
21	Biểu đồ 3.1	Nhóm các NHTM Việt Nam có cùng cơ cấu và kết quả kinh doanh	135

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
DANH MỤC KÝ HIỆU CÁC CHỮ VIẾT TẮT	ii
DANH MỤC CÁC BẢNG	iii
DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ	v
MỤC LỤC.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của luận án	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	4
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	6
3.1 <i>Đối tượng nghiên cứu</i>	<i>6</i>
3.2 <i>Phạm vi nghiên cứu</i>	<i>6</i>
4. Phương pháp nghiên cứu.....	7
4.1 <i>Phương pháp nghiên cứu định tính</i>	<i>7</i>
4.2 <i>Phương pháp nghiên cứu định lượng</i>	<i>7</i>
5. Tổng quan về tình hình nghiên cứu có liên quan đến luận án	9
5.1 <i>Tình hình nghiên cứu ở nước ngoài</i>	<i>9</i>
5.2 <i>Tình hình nghiên cứu ở Việt Nam.....</i>	<i>12</i>
6. Kết quả nghiên cứu	15
6.1 <i>Về phương diện học thuật.....</i>	<i>15</i>
6.2 <i>Về phương diện thực tiễn.....</i>	<i>16</i>
7. Nội dung của đề tài.....	17
CHƯƠNG 1:	
CƠ CỞ KHOA HỌC VỀ NĂNG LỰC TÀI CHÍNH NGÂN HÀNG VÀ CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN NĂNG LỰC TÀI CHÍNH NGÂN HÀNG	18
1.1. Tổng quan về tài chính của Ngân hàng thương mại.....	18
1.1.1. <i>Khái niệm và hoạt động của Ngân hàng thương mại</i>	<i>18</i>
1.1.2. <i>Tài chính của Ngân hàng thương mại</i>	<i>21</i>
1.2. Năng lực tài chính của Ngân hàng thương mại.....	25